

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БҮРЯДЫН ҮНЭН

Бүгэдэ арадай сонин

1997
августын
9

Намарай эхин
шара бишэн
нарын
6
гарагай 7
СУББОТО
№ 150 (19741)
Газетын сэн хэлсээгэ

1921 оной
декабриин
21-һээ гарана

БУТАРАЛ ҮҮСХЭГШЭД БУРУУШААГДАА

Россин Заншалта Буддын шажанай Сангхын августын 5-да болоһон Хуралай абанан шиидхэбэринүүд тушаа пресс-конференци удаадахи үдэрын Хэблэлэй байшан соо болобо. Бурядай дид-хамба Д.Н.Содномдоржиев, Тамчын дасанай шэрээтэ С.Аюшеев, Хамба-ламын хэблэлэй секретарь Б.Дондоков тэрэндэ хабаадаа.

Б.Дондоков Россин Сангхын августын 5-най шиидхэбэриие сугларагшадта соносхобо. Тус шиидхэбэри "Буряад үнэн" сонинной августын 7-до толилогдоо нэн. Гол шухалань гэбэл, Россин Сангхада засаг эзэмдэхэ талаар байгша

оной июлиин 16-да Н.Илюхиновэй, Д.Цыденовэй, А.Намжиловой, Т.Д.Цымпиловэй гаргаһан нэдэлгые Сангхын Уставта харша болоод, Заншалта Буддын шажанай Сангхын нэрэ хүндэдэ хохидол үзүүлжэ, арад олоной дунда, олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ зохисогүй шууяа татаба гэжэ Хурал сэгнээ. Тэрэшлэн бутарал үүсхэгшэ Н.Илюхиновэй ябуулгануудые Хурал буруушаагаад, хэблэлдэ тэрэнэй гаргаһан зүйлнүүдые өөрын хубиин ханамжа гэжэ тоолоно.

Н.ДАБАЕВ.

Үглөөдэр - Барилгашанай үдэр

Ниислэл хотымнай түбтэ оршодог оперо болон баледэй ордоной баруун урдахана гурбан дабхар, уран хэлбэри түхэлтэй, түмэр сагаан оройгоороо наранай элшэнүүдтэ мүнгэтэн толордог байшан бодхоогдожо, Ленинэй нэрэмжэтэ гудамжаар үгсэһэн уруудаһан зоной анхарал заагагүй татадаг болонхой. Тус барилгаар хонирхожо ошоходомнай, Монгол гүрэнэй эрхэтэд эндэ хүдэлжэ байба. Бурядаймнай барилгын эмхинүүд, промышленна предприятинууд тус барилгада туһална.

Үглөөдэр, августын 10-да тэмдэглэгдэхэеэ байһан барилгашанай мэргэжэлэйнь найн-

хүсөөр байшанай барилга амжалтатай ябуулагдажа байна. Барилгын хүдэлмэри мүнөө түгэсхэлэй шатадаа оронхой гэжэ харабади. Үшөө ямар ажал хэгдэхэ ёһотойб?

Байшангай барилга дүүрээ гэжэ хэлэхэдэ болохо. Хорой бариха, байшангай үүдэн шадарые асфальт-бетоноор хушаха ажал үлөө. Тиихэдэ сантехническэ хэрэгсэлнүүдые тодохоо хүдэлмэри хэгдэхэ, мүн байшангай газар ба дотор талые шэмэглэхэ ажал хүсэд дүүргэгдээгүй байна. 1 миллион шахуу доллар энэ барилгада хараалданхай, теэд саг соогоо захилшаднай номолногүй.

УРАН ХЭЛБЭРИ ТҮХЭЛТЭЙГӨӨР...

дэрые угтуулан тус барилгые эрхилжэ байһан ахамад прораб Нарандулам Охинжавтай хөөрлөдөбди.

- Нарандулам, энэ барилга тухай хэдэн үгөөр хэлэжэ үгыт...

- Манай барилга хэжэ байһан энэ байшанда Монгол гүрэнэй генеральна консулай яам түбхинэхэ юм. 1994 ондо барилга эхилээ нэмди. Мүнөө жэлэй июлиин 11-дэ, Монголой арадай хубисхалай 76 жэлэй ойтой дашарамдуулан, ашагалгада тушааха болзортой байгаабди. Теэд арайл ханаашаарнай болобогүй. Ноябрьрин 26-да тушааха гэһэн хүүлшын болзор гаргаад байнабди.

- Монгол гүрэнэй барилгын ямар эмхи энэ захил дүүргэнэб?

- Дархан хотын барилгын-промышленна нэгдэлэй ажалшад эндэ ажаллана. Барилгашад, сантехнигүүд, отделочнигүүд, электригүүд гээд 4 бригада хүдэлнэ. Дүн хамта 60 хүн энэ барилгада хабаадуулагдана. Дээдэ мэргэжэлтэй инженер-барилгашад Янжимаа Даваацэрэн, Цэцэг Шоолом ба Ганбаатар Ванчинжав гэгшэдэй

- Энэ ордоной нимэ гоё барилгын проектые хэн түсэблөө, доторойнь байгууламжа ямар гэшэб?

- Проектын авторынь - Бэххуяг, архитектор Чагнаадорж нимэ түхэл хэлбэритэй байшан түсэблөө юм. Монголой албатадай ажаллаха, ажаһууа таһагуудһаа, гостиница, фойе болон столовоһоо тус байшан бүридэнэ. Нэгэ, хоёр, гурбан таһалгатай 10 байра, 18 таһалгатай гостиница ехэ зохидоор эндэ түсэблэгдэнхэй.

- Буряад нютагай барилгашад тус барилгада ямар хубита оруулнаб?

- Хоёр гүрэнэй Правительствын хүтэлбэрлэгшэд хоорондоо хэлсээ баталанхай юм. Энэ хэлсээнэй ёһоор, танай барилгашад энэ байшанда дулаа ба зайн гал оруулха хүдэлмэри дүүргэжэ үгэхэ ёһотой юм. Энэ ажалаа ехэ найн ябуулжа байна. Тэрэшлэн республикын промышленна предприятинууд барилгын хэрэгсэлнүүдээрманда ехэ туһална гэжэ тэмдэглэхэ байнаб. "Жилгражданстрой" акционернэ бүлгэмэй 2-дохи

СМУ-гай, Загорскын хирпиисын заводой, "Улан-Удэстрасстрой" акционернэ бүлгэмэй хүтэлбэрлэгшэд болон ажалшадта ехэ баярые хүргэхэ байнабди. найн шанартай, хирпиисэ, цементээр болон хэрэгтэй транспортаар туһалаа.

- Эдэ үдэрнүүдтэ манай ордоной барилгашад мэргэжэлтэ найдэрөө угтахань. Таанад баһа мэргэжэлэйнгээ найдэр тэмдэглэдэг байһан байхат...

- Энэ нарын 31-дэ бидэ мэргэжэлэйнгээ найдэрэрые угтадаг заншалтайбди. Энэ үдэр нютагаһамнай тусхай делегаци найдэрөөрнай амаршалхаяа ерэхэ ёһотой юм. Тиимэхээ баһал баяртай ажаллажа байнабди. Буряад нютагай барилгашадые суг ажалладаг нүхэдэйнгөө зүгһөө мэргэжэлэйнь найдэрөөр амаршалаад, найн хайханиие, элүүр энхые, ажалдань амжалта хүсэнэб.

Эльвира ДАМБАЕВА хөөрлөдөбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нарандулам Охинжав.

Улаан-Үдэдэ хүниндөө 10-12, үдэртөө 22-24, 25-27 градус дулаан байхаар багсаагдана.

Ц.ЖАЛСАНОВА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин таһагые даагша.

САГАЙ УЛАРИЛ

Августын 9-10-да республика доторнай сэлмэжэ, нарата үдэрнүүд байхаар хүлээгдэнэ. Үглөөгүүр маньтай, хүниндөө нулаханаар, үдэртөө баруун-

хойто зүгһөө секундын 45-10 метр хүсэтэйгөөр халхалха, хүниндөө 8-13, үдэртөө 20-25, хойто аймагуудта 15-20 градус дулаан болохо зэргэтэй.

АВГУСТЫН 10-НАА "БУРЯД ҮНЭН" СОНИНДО ЗАХИЛ ЭХИЛХЭНЬ

"Буряад үнэмнай" мүнөө хоёр захилтай байха: нэгдэхинь - "Буряад үнэн", энэмнай үдэр бүри гарадаг сонин долоон хоногтоо нэгэ удаа гарадаг "Буряад үнэн" - "Дүхэригтэйгөө" хамта болоно.

Захилай хахад жэлэй сэн: сонинной - 18900 түх. почтын - 25800 түх.

Хамта дээрээ 44700 түх.

Гурбан нарын сэн 22350 түх.

Хоёрдохинь - "Буряад үнэн" - "Дүхэриг", долоон хоногтоо нэгэ удаа, четвергдэ хорин нюур дээрэ гарана.

Захилай хахад жэлэй сэн:

сонинной - 11100 түх. почтын - 12900 түх.

Хамта дээрээ: 24000 түх.

Гурбан нарын сэн 12000 түх.

"Буряад үнэн" мүнөөдэр уншагшадтаа республика соо эгээл ехэ хүнгэлэлтэ хээд байна;

Өөһэдынгөө (сонинной) сэн бидэ 50 гаран процентээр бага болгообди.

Хэлхээ хо лбооной сэн 70 процентээр хүнгэлэгдэбэ.

Республикын хэлхээ холбооние ударидагшадта, ажалшадтань бидэ тон ехэ баяр хүргэхэ ёһотойбди.

Энэ хүнгэлэлтэмнай хоёр нарын турнада октябриин 15 болотор байха.

Хүндэтэ нүхэд!

Буряад нютаг

оронхойхид!

Түрэл "Буряад

үгэһөө"

Түргэт бушуу захилт

даа!

Арадайнгаа нэрые

үргэжэ ябаһан ганса

сонинно

Абажа уншаха манай

уялга -

сэдьхэлэймнай аялга,

сэбэр бодолоймнай

тулга,

хэрэ үйлэмнай дүхэриг -

хэрэ мэтэ бүхэриг!

"БУРЯД ҮНЭН" 40000 ШАХУУ ХЭ ҺЭГЭЭР ХЭБЛЭГДЭЖЭ БАЙНА.

Энэ хадаа Та бүгэдэнэй буряад хэлэндээ, буряад зан заншалдаа үнэн сэхэ байһаниие харуулна.

Буряад нютагайнгаа халбаран мандаһын түлөө, буян бүхэ, арюун найхан болон хүгжэхын түлөө саашадаа оролдохыетнай гэришлэнэ.

Өөрын хэлэгүй арад -

арад бэшэ.

Өөрын хэблэл үгы гүрэн түрэ -

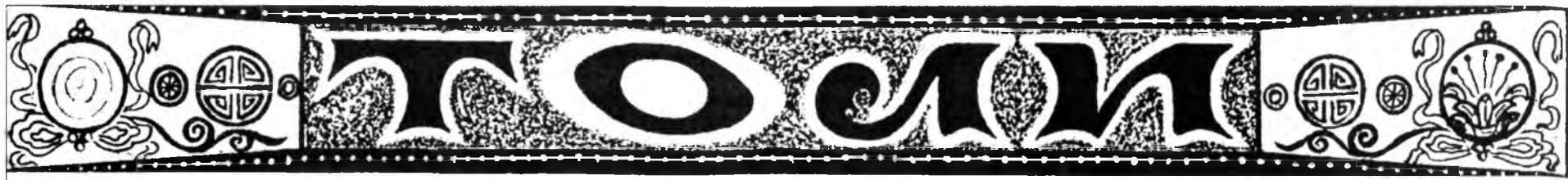
түрэ бэшэ.

Түлөөһөгүй захил энэ удаа байхагүй.

Июниин 19-20-до манай республикын ВЦИК-ые эгээл түрүүн ударидаһан, "Буряад үнэнэй" түрүүшын редактор байһан М.И.АМАГАЕВАЙ нэрэ мүнхэлхэн, түрэхөөр 100 жэлэйнь оёе тэмдэглэһэн үйлэ хэрэг болгон, түлөөһөгүй захил соносхогдоо бэлэй.

"Буряад үнэнөө" захин абажа, уншажа байхадаа, арадайнгаа, Буряад республикынгаа хүгжэлтэдэ нэмэри оруулнат, гуламтын тулга бэхилнэ гэшээт!

А.АНГАРХАЕВ, редактор,
Бурядай арадай уран зохёолшо.

Ажабайдалыг үнэхөөрөөшье Агууехэ театр гэшээ аа гү гэжэ би заримдаа ханагшаб. Барагдашагүй олон үзэгдэлнүүдтэй, тоолошогүй олон хабаадаха нюурнуудтай, эхишьегүй, захашьегүй зүжэг...

Найн режиссер зүжэг найруулхадаа, эрьеддэдэг тайзан хэрэглэдэг гэшээ. Тийхэдээ тэрэ тайзанаа хэдэн хуби болгожо хубаагаад, элдэб үзэгдэлнүүдтэ таараха декорацинуудыг уридлан бэлдэжэ, зохёон байдаг. Эгээл тэрээн шэнгээр манай бүмбэрсэг дэлхэйн голоо тойрон эрьеддэхэдэнь, үдэр хүни, үбэл зун нэлгэнэ, үхибүүд дэлхэйдэ түрэнэ, үрэнэнхөө сэсэгүүд задарна. Хүүгэн наһанай удаа хүдэр шамбай наһан ерэнэ, хүдэр шамбай наһанай удаа хүгшэрхын далай үзэгдэнэ. Энэ эхишьегүй, захашьегүй зүжэгтэ мүнхэлхэн хүүгэд тэмээшэлэн барин хүлдэ ороно, халуун хүйтэниие, үлдэхэ даарахые, хараалгаха сохиюлхые, үрээлгэхэ үмэгшэлхые бултыень дабажа гарана. Эгээл тийхэдээ тэдэнэр хара сагаан хоёрой, хараал үрээл хоёрой, жаргал зоболон хоёрой заха үзүүрыень үзэжэ, илгааень ойлгожо эхилэн. Нэгэ бага томохон болоходоо, тэдэнэр дурлалсана, инаглалсана, хэрэлдэнэ хэрхирэлдэнэ, шууялдана шурхиралдана, уйлалдана дуулалдана, бардамлана бахархана, ноёрхоно нохойрхоно, тэнэглэнэ мунхаглана, тэншүүртэнэ зүнтэглэнэ...

Ажабайдал гэжэ нэрэтэй "зүжэгэймнай" наадаха нюурнуудай дунда элдэб аяг зантай, эрдэм хургуулитай, мэргэжэл шадабаритай хүнүүд дайралдана. Гүрэн түрые толгойлогшод, гүзээ ехэтэ депутадууд, сэмүүн сагые хамбаашалан, тэнэ баяжагшад, сөрдэгэр гэдэнхэ бүглэхэ самсагүй гүйраншад, буян үйлэдэхын хойноһоо үдэр хүнигүй оролдогшо Бурхан багшын шабинар, шүдхэртэшье, үхэдэлдэшье этигэдэггүй шүлшэггүй дээрмэшэд, алууршад, арад зоной тулада бүхы наһаараа хара ажал хэгшэд, араата мэхэ гаргажа, бэлэхэниень хараад хатаргагшад, эсэшэ сусапагүйгөөр эрдэмэй орёл өөдэ абирагшад, элдэб янзын халихай ябадал гаргагшад тайзан дээрэ бэе бэеэ нэлгэн үнгэрнэ. Тэдэнэй дунда ухаатайшье, дунгыашье, номгоншье, галзуашье, харатайшье, үрүүллшэшье, айраншье, ёборгоншье, илдамшье, шэрүүншье хүнүүд дайралдана.

Мүн тэдэнэр бэеынгээ түхэл дүрсөөршье элдэб ондоонууд юм. Тэдэнэй дунда тэрхэгэр, тархагар, няасагар, няпагар, хабсагар, хобшогор, халхагар, хүлхэгэр, харсагар, нэрсэгэр, онигор, анигар, жэрбэгэр, гулдагар, гандагар, данхагар, мархагар, морхогор, дарнагар, арьягар, тугжагар, тэнзэгэр, шалхагар, сэлхэгэр, сэлсэгэр, бэлсэгэр, пилхагар, палхагар, тэсхэгэр, тэнзэгэр, мольногор, бүлхэгэр, балхагар, палдагар, зантагар, зэнтэгэр, хойногор, хүүзэгэр, бүгдэгэр, бэгзэгэр, гүхэгэр, дүхөгэр, хитагар, матагар, жүлжэгэр, малжагар, оодогор, шахагар, пандатар, пагдагар, хүрмэгэр, хэнтэгэр, хаглагар, нэлгэгэр, борсогор, морхигор, багжагар, шилагагар хүнүүд түхэрэн тайзан дээрэ ээлжээлэн харагдана.

Жэшэнь, нам тухай энэ зүжэгтэ ремарка бэшэхэ гээбэл, 48 наһатай, үхэр жэлтэй, хойногор ута бээтэй, задарюун хара шарайтай, бүлхэгэр нюуртай, дээдэ эрдэмтэй, эрдэмэй хүрээлэндэ ажаладаг хамгатай, дээдэ хургуулида хурадаг басагатай хүн гэжэ хэлэхэ болоно. Саашань хэлэхэдээ, энэ хүмнай олон жэлэй туршада "архи гэшээ ангиин дайсан, тиймэ нэн тула тэрэниие үгы хэхэ!" гэнэн уряал доро тэмсэбэшье, ехэ илаалта туйлажа шадаагүй, харин дийлдэн алдаһан хүн гэжэ нэмэхэ байха. Мүнөө үедэ тэрэ хүн нүхэдэйнгөө баалалтаар архитай тэмсэхэеэ болонхой, тээд хэзээ дахинаа тэмсэхэ эхилхэн мэдэгдээгүй, найдалгүйхэн худа гэшээ гэжэ зарим зон тоолодог гэжэ үргэлжэлүүхэ болоно.

Ажабайдалыг театр гэжэ тоолохо болоо хаа, тээд хэмнай зүжэгтэй автор, найруулагша режиссер болоно гэшээб?! Бурхан багшал болоно ха даа гэжэ харюу үгэхэнөө бэшэ, ондоо харюу олодогүй. Ажабайдалда эгээл театртал адли комеди, трагедииүүд, зүришэлдөөтэ конфликтнүүд, ханагдаагүй сюжедүүд, орёо фабула, бархирмааршье, энеэмээршье диалог болон монологууд, элдэб эсын персонажнууд, найн, муу талын геройнууд дайралдадаг гэшээ.

Тээд ажабайдал - театр бэшэ, ажаһуутша хүн бүхэн - актер бэшэ. Ажабайдал гэшээ театрта орходоо, орёошье, уташье, гүнзэгышье, бусайдангышье байдаг. Ямаршье ехэ бэлигтэй драматург гү, али уран зохёолшо ажабайдалыг бүхыдэнь харуулжа яашье шадахагүй!

Тиймэһээ энэ дэлхэйдэ ажамидархан хүн бүхэн

таагдашагүй орёо юртэмсэ мэтэ ха юм. Голшье рольнуудыг наадагшад, гол бэшэшье рольнуудыг наадагшад аб адли орёо байдаг. Найншье талын геройнууд, муушье талын геройнууд зүжэгтэ орходоо, ажабайдал соо тон ондоогшоор худхархан, бусайдаһан тула, энэ хүн найн гү, али муу гэжэ сэхэ заахань тон хүндэ юм. Хара, сагаан наһан, илдам, хэрзэги зан, үнэн, худал ябадал, ухаатай, мунхаг ааша, зоригтой, аймхай хэрэг, сэхэ,

АЖАБАЙДАЛНАЙ ӨӨР ЯНЗЫН ЗҮЖЭГ ГҮ?

Бидагууша сэдхэл гэхэ мэтэ булта худхараад, хүнни ойлгохонь бүри орёо болгоно.

Эгээл тийгээд байхада, юунэй түлөө бидэ энэ алтан дэлхэй дээрэ түрөөбиди гэнэн асуудал гаража ерэнэ. Бурхан багша хэлэхэдээ, урдахи үйлынгээ үрээр түрөөбиди гэжэ зааһан байдаг. Тийгээ бидэнэр талын зон таладаа жаргалтай гэжэ ажаһууха эрхэтэй болонобди, үри хүүгэдээ үндылгэнэбди, урсаханшье хаа гэр орбойлгон баринабди, жэмэстэ мододыг жэрылгэн таринабди, буряад эрын гү, али эхэнэрэй бүтээхэ 9 эрдэмдэ хуранабди. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, хүн гэшээ энэ дэлхэй дээрэ түрөө хадаа ажал хэхэ уялгатай. Тээд ажал гэшээ элдэб байдаг. Дуратай ажалаа хэбэл - жаргал, дурагүй ажалаа халирбал - зоболон. Хара гэдэнхээ тэжээхын тула баалалтаар хэһэн ажал гэшээ богоолой ажалдал тон адли. Зүгөөр ажал хэлгэ гэшээ хүнни ондоо амитадһаа илгәһан эгээл түрүүшын шэнжэ болоно гэжэ мартаха ёһогүйбди.

Хоёрдохи илгаань гэхэдэ, эрдэм номдо хуралга болоно. Малгайтай мал гүүлэхэгүйн тулада хүн гэшээ эрдэмдэ хураха уялгатай. Ямаршье ажал хэхэдэ, эрдэм хэрэгтэй болодог. Тийгээдэшье хүн хадаа урдахи, хойнохиёо мэдэхэ, түрэл арадайнгаа түүхээр, соёл болбосоролоор хонирхохо, ухаагаа гүйлгэн ухамайлаха зэргэгтэй ха юм даа. "Эрдэмтэй хүн толон соо ябаха, эрдэмгүй хүн манан соо ябаха" гэжэ дэмы хэлэгдээгүй байха.

Гурбадахи илгаань хадаа бэсэ сэхэ сэбэрээр абажа ябаад, хойшонхи наһан тухай бодолго болоно. Энэмнай юун гэшээб гэхэдэ, арбан хара нүгэл хэхээ тэбшэхэ, арбан сагаан буян үйлэдэхээ бодохо гэнэн хэрэг болоно даа. Энээн тухай оло дахин хэлэгдэдэгшье, бэшэгдэдэгшье гэшээ. Тээд гансал онсолон тэмдэглэхэ юумэн юуб гэхэдэ, хүн гэшээ хойшонхи наһая өөрөөл зохёожо шадаха юм, тэрэнэй хэһэн нүгэлые хэншье арюудхажа шадахагүй гэнэн бодол болоно.

Биди сэдхэл олохо замданнай манда бурханай шабинар болохо ламанар харгыемнай заажа үгэдэг гэшээ. Тээд хүлэй үедэ тэдэнэрэймнай хоорондо нэгэ багахан хөморол болоод абаба гэжэ хүн зон уншаһаншье, дуулаһаншье байха. Минии ханахада, тэдэнэрые хүлисэхөөр юм. Ушар юуб гэхэдэ, тэдэнэр үшөө бурхан боложо түрөөдүй, мандал адли хүнүүд ха юм. Тийгээдэшье хүн түрэлтэнэй бии болохоһоо хойшонхи түүхэ абажа харахада, ямаршье шажан өөрынгөө хургаал дэлгэрүүлхын тула шуһата дайнуудыг хэдэг байһан гэжэ элирдэг.

Жэшээ болгон тоолоо хаа, энэ хуудалһанай хэмжүүр хаанашье хүрэхэгүй багадаа хэрэгтэй.

Зүгөөр бурхан багшын шаби хүнэй жиндагуудайнгаа урма зориг хухалха гэшээнь хайшаа юм? Наяхан манай газетын редакцияда нэгэ бэшэг бариһан хэдэн хүгшэд орожо ерээ нэн. Тэдэнэй бэшэг нэмэлтэ хороолологүйгөөр доро толлоо:

"Бидэ, Буддын шажанай хүзэгтэйшүүл, манай шажанда хабаатай хүлшын мэдээсэлнүүдыг радиогооршье, телевиденээршье дуулаад, сэдхэлээ ехэ хүдэлгэжэ байнабди. Дамба Аюшеевэй хамба болоһоор, шажандамнай ехэ аягүй ушарнууд ходо болоно. Шажаниемнай өөдэлүүлхэгүй, харин уруу дараха хүн ороо. Дээдэ-Онгостоймнай ехэ гоё дасан хайлаа, 3 хубараг наһа бараа, Ивалгын дасанда юрэ буса аюул болоо. Аюшеев гэшээмнай залуу огсом зантай, хүнөөр зохидоор үгээ ойлгодогсожо бирахагүй, элдэб харша, гажа буруу үгэнүүдээр ламанараа зандаха, тэрэнһээ боложо, ламанарнай хэдэн бүлэг боложо таһараа, эрдэм ехэтэй, хургуулитай ламанарнай Ивалгынгаа дасанда хуухаа болёо. Жэшээлбэл, Жамьян Шагдаров, Туван-Доржи Цымпилов, Чой-Доржи Будаев, Нимажап Илюхинов ба бусадые доолохо болоо хаа, угаа олон.

Номоо найн мэдэхэгүйнгөө хажуугаар, муу зантай, огсом, дээрэлхүү, ламын сан эбдэжэ, хамбын дээдэ нэрэ гутаажа байһан хүн. Ная манай нютагта гэгээн түрэлтэ Богдо гэгээнэй морилходо, дээрэлхүү зан гаргажа угтаагүй.

Энэ хамбын ороһоор, гэгээн түрэлтэ Далай багша, Бакула римбүүшэ манай гүрэн морилхоёо болёод байна.

Бидэ, Улаан-Үдэ хотодо байдаг буддын шажанай хүзэгшэд, бүхы хүдөөгэй зондо ханданабди. Бэе бэеэ хараад, доро дороо элдэбээр шүүмжэлээд байнгүй, эбээрэ хэлсэжэ, ехэ хурал зарлажа, Буддынгаа шажан нэргээхэ ажал ябуулая. Хургуули ехэтэй, хамбын шэрээдэ хуухаар ламанар бии. Суглаан дээрэ шэнэ хамбые хунгаагүй хаа, шажамнай унажа магад".

Энээгээр бэшэг дүүрбэ. Энэ бэшэг тухай юун гэжэ хэлэлтэйб? Хэхэ юумээ оложо ядаад, бэшэгдэн бэшэг бэшэ хэбэртэй. Хүгшэдэй ханаагаа зобохо юумэн олон ааб даа: үри хүүгэдэйнгээ түлөө оролдохо, аша гушанараа дүнгэн үргэхэ, хү, хилээмээс магазинһаа асарха, ээлжээтэ пенсиеэ тэсэжэ ядан хүлээхэ гэхэ мэтэ. Тээд тэдэнэр шажанайнгаа түлөө ханаагаа зобоол хадаа энэ бэшэг бэшээ гэшээ ааб даа.

Мүнөө үедэ шэнэ хамбашье, тэрэнэй туһалагшанаршье шэнээр хунгаданхай. Тээд ламанараймнай хоорондохи арсалданууд булта шийдхэгдээ гэшээ гү? Түргэн лэ шиндхэгдэнэй гэжэ бурхандаа мүргэл даа! Тийгээд байбал, буряад зоноймнай этигэл найдал болохо бурханай шажан улам ехээр дэлгэржэ, түрэл арадаймнай боди сэдхэлдэ мүнжэ зула бадарааха бшуу.

Ажабайдалай театр бэшэшье хаань, хүн бүхэн өөр өөрынгөө "ролие" шадамар бэрхээр гүйсэдхэхэ гэжэ оролдохо ёһотой. Ушар юуб гэхэдэ, хүнэй наһан мүнхэ ха юм. Тэрэнэй бэеын хүгшэржэ халаашье хаань, мүнхэ хүнэнэнишь, ухаан бодолын, үри хүүгэдын, хэһэн ажалын үлэнэ ха юм. Энээн тухай Дондок Улытуев ингэжэ бэшэнэ:

*Үершье, түймэршье, үймөөншье хадаа,
Үхэлшье, зоболоншье, жаргалшье хадаа
Үлгэн замбийн үргэнэн болоод лэ,
Үедөө нэгтэл үнгэрдэг юм даа.*

*Нажаршье, намаршье, нараншье хадаа,
Наһаншье, дураншье, хабаршье хадаа
Намжаа замбийн нааган болоод лэ,
Найран дуулаһаар үнгэрдэг юм даа.*

*Үнэншье, худалшье, нүгэлшье хадаа,
Үдэршье, хүнишье, үбэлшье хадаа,
Үбгэн замбийн үлгэр болоод лэ,
Үгын долгёор үнгэрдэг юм даа.*

*Үнгэрһэн юумэн үнгэрөө гээд лэ,
Үнэнһөө энэцэнэнь бү этигэ.
Үнгэрөөд, һөөргөө бусага юм даа,
Үедөө нэгтэл эрьедэг юм даа.*

Дондок БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Уншагтадаймнай туршалгануудһаа

Дашама ДОРЖИЕВА

ЭХЭНЭР ХҮНДЭ НҮГЭДЭНЭМ

Эхэнэр хүнэй урга
Үбдэг дээрээ нүгэдэнэб.
Үршөөл заяа хайра гуйжа,

Хүшэр сагай хүржэ ерэхэдэ,
Хабсагай мэтэ хатуу болодог
Хан түмэр зоригойнь түлөө,

Эхэнэр хүнэй урга
Үбдэг дээрээ нүгэдэнэб.

Эртын мананай дэгдэн хөөрөхэдэ,
Элшэтэ нарамнай туяагаа сасахал.

Мүшэтэ огторгойдо Алтан гагаһан
Мүнхэ гэрэлээ дэлгэн ялархал,

ХАСУУРИ

Хургы торго нэмэрһэн,
Хасуури модод зогсоно.

Хатуу жабарта тэсэмгэй
Хүбэн дэгэлээ хэдэрэнхэй.

Мүнгэтэһэн ногоон үнгэнэ
Мүнхэ сагай хүлдэ лэ.

Эрдэм хуралсалай үльгэр хэшээл
Эрхим хүндэтэ багша бэлгэлдэг.

Булсагархан гараараа бээдэнь хүржэ,
Байдалай батые лабхан ойлгодог.

Этэ юртэмсэдэ бээ оложо түрэхэдөө,
Эхынгээ энгэртэ эгээл түрүүн нэгдэдэг.

Халуун хүйтэнэй хойшолон мэдэхэдэ,
Эм тулгана эсэгийн үүрэг ехэн даа.

ТҮНХЭНЭЙ ДУУНУУД

Би баһаһаа хойшо түрэл
Түнхэнэйнгөө хүн зоной ёхор

Барюубшан дулаанаар үргөөл даа.
6. Эрхын шэнээн байхадаа

Базараа гурба эрьюулэ.
Басаган дүүхэйгээ бэдэржэ,

- 1. Урга арын модые уялгаараа дахуулая,
Урга үеин басагадые урин зугаагаараа дахуулая.

- 7. Шаажан шаажан шаргаараа
Шархан дэргүүр тэгшүүлэе

- 14. Алтан гургалдай хоолого
Асатай модондой оройдо.

Шог ёгто долгиң дээрэ

ДОЛООН ХУДАЛ

(Шэнэ онтохон)

Зугаа байбал дэлэг
Зутараан байбал аягала.

Социализмын хүнөөгүй байхада нэн гэлэй.
Шэнэдхэн хубилгалын гэхэ юм гү, али хубилган

колбасагай ээлжэндэ бүхэли үдэрөө тохииторгоо
зогсодоогоо нанана ёһотойт, ямар тэсэбэртэйгээр

Тэрэ сагта, архийн хоморто, архийн арбан гурбан
жолоо алдахагүй гэжэ эрэшүүл юу уудаггүй нэм даа.

нанана ёһотойт, карточна гуримаар арай шамайхан
хулпаадал няз гэхшүүлшоогүй ээлжэндэ байжа, абаа

Тэрэше тэрэ, тэхэше ямаан гэхэлтэ даа. Газар
дуулаг, гахай шагнаг, тэрэ саг ошоо, яахаяа дурдаа

Ахай, архиһаа хубаалдаал, ами наһан хайратай
һаань, алез наашань, үгы һаа, энээхэниие эдюулжэрхихэб,

Энэ үгүүдэлһээ һабагшалан, нэгэ ушар һанаандам
ородог. Манай Зудмари нютагта Алексаха гэжэ архида

болохо саанаа, халаабша шэнгээр хумиралдашоо нэн.
Хүдөөгэй фельдшер һамган хургануудынь сэхэлжэ ядаад,

Хоротой бодос ууһанһаа боложо, үе мүсын хурганууд
хотиролдон, паралич болобо".

Тэрэ гэхэн саһаа хойшо үнөөхи ороднай халаабша
шэнгээр хотиролдошоһон хургануудаа хүн зондо

Ямар муухай юумэ дайраба гээшэб, гараа хүндэ
һарбайхын аргагүйл, юушые барижа шадахаа болишобоб,

Совхознай гээгдэлһээ гаража шадаха гээшэ гү? Таанад
юун гэжэ һананабта, али халаад ондоо, хубин ажахы,

Харанатта, нүхэр директор, зал соо жуугааша хүн
һалаабша харуулажа байнал, хамтын ажахыда дурагүй

Совхозоймнай экономико нээрэшые доройтожо,
унажал байна. Байһаар халааһаа халхалха солхообшыггүй

Н.ХАЗУЕВ.

Сахилгаан дурта аадар... П.ЯХНОВЕЦКИН зурал.

ОНЬОН УГЭНҮҮД ОНОСОТОЙ

Table with 2 columns: Left column contains phrases like 'Гурба хоноод голой занда орохо', 'Арба хоноод айлай занда орохо'. Right column contains phrases like 'Дарьяанда дурагүй', 'Дуугай хүн нүгэлтэй, Дунда нуур шабартай'.

- Хүдүүшэлхээс гарая.
Хэдэн зоноо дахуулажа,
Хатархаяа гарая.

- Манан гараха янзатай.
Мангад шара басаганһаа
Зугаа гараха хэбэртэй.

Б. БИРБАЕВ.

байгал шадарай нютагүүдта

**"СИБИРЯК"
ЛАГЕРЬТА - 50
ЖЭЛ**

Августын 3-да түмэр замшадай мэргэжэлтэ хайндэр тэмдэглэгдэбэ. Энэ хайндэрэй урда тээ локомотив-вагон заһабарилгын заводой мэдэлэй "Сибиряк" гэжэ элүүржүүлгын лагерьта байгуулагдаһаар 50 жэлэйн ой гүйсэһэн байна.

Сэлэнгын аймагай Сурхайта (Шучье) нуурай эрьедэ орошодог тус лагерьта заводой хүдэлмэрилэгшэдэй үхибүүд зунай харануудта амардаг юм. хургуулийн наһанай үхибүүдэй амарха, бэе махабадаа элүүржүүлхэ талаар зохид эрхэ байдал байгуулагданхай. Тэдэнэй амаралтые һонирхолтойгоор, сэдхэл ханаандань найшаагдамаар эмхидхэхэ хэрэгтэ хүмүүжүүлэгшэд, эмшэд, вожатануудһаа бүридэһэн ехэ бүлэг хабаадуулагдана.

Заводой хүтэлбэрилэгшэдэй, профсоюзай хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолгоор үхибүүдые эдэб янзын эдэз хоолоор, мүн хэрэгтэй бусад хэрэгсэлнүүдээр хангалгада горитой мүнгэ зөөри үгтэдэг юм.

Ушар тиймэһээ нэрлэгдэгшэ заводой ажалшад үхибүүдээ хаана амаруулхаб гэжэ ханаагаа зободоггүй, зун бүри энэ лагерьта эльгэдэг.

Мүнгэгүйдэлгэһөө боложо, республикын дэбисхэр дээрэ зунай үедэ хүдэлдэг байһан хүүгэдэй олон лагерьнуудай хаагдаад байһан сагта ерээдүй үетэниие элүүр энхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал хандуулжа, арга шадалаараа тус амаралтын газарые тэдхэжэ байһан заводой хүтэлбэрилэгшэ А.С.Кореневой габыаа эндэ тон ехэ.

1947 ондо "Сибиряк" лагериин анха түрүүшынхиеэ нээгдэхэдэнь, 200 хүүгэд амарһан юм. Мүнөө республика соогоо эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоотой энэ лагерьта жэл ерэхэ бүри амарагшадтай тоо олошоржол байдаг.

Э.ДАМБАЕВА.

"Буряад орон" - 97
Сэлгээ хайхан гайдагаа
Сэсэг түүхэдэ гоё даа.

М.ШАНТАКОВОЙ фото.

Усть-Ордын һонин

Васильева, Маша Найманова олимпиадын дүнгүүдээр түрүү һууринуудта гараа.

**АЯНШАЛАГШАД
АЙЛШАЛҺААР**

Холын хари гүрэнүүдһээ Усть-Орда һууринда саг үргэлжэ айлшад буужа байдаг заншалтай. Эндэ һая Америкэһээ "Экологически устойчивое развитие" гэхэн корпорациин байгааһин баялгатай асуудалнуудтай талаар директор Бетт Мэркл ба тус корпорациин хүдэлмэрилэгшэ Крэг Арквэт Усть-Ордада айлшалаа. һүүлээрнь индеец яһатанай айлшад Ольхон олтирог аяншалаа юм.

**ЗАҺАБАРИЛГЫН
АЖАЛ ЭХИЛЭЭ**

Сентябрь һарада округой 60 жэлэй ойн баяр үргэн дэлисэтэйгээр тэмдэглэгдэхэнь гэшшэ. Энэ хайндэртэ бэлдэлгын ажал ябуулга түлэг дундаа. Зочид буудалай, соёлой, музейн, библиотекин, "Тамир" спорткомплексын байшангууд заһабарилгада оронхой.

Е.ЦЫБЕНОВА.

Спорт

Эүүн зүгэй гар тулалдаагаар залуушуулай спортивна нэгэдэлэй (Романовой хургуули) түрүүшын чемпионат Улаан-Үдэ хотын СММК-гай спортивна комплекс соо

ХАБАЯА ТУРШАБА

үнгэргэгдэбэ. Эндэ Гусиноозёрск, Эрхүү болон Улаан-Үдэ хотын 36 каратистнууд хабаадаа. Тэдэнэй тоодо зургаан спортын мастернууд.

Романовой хургуулийн Гусиноозёрскын филиалай эдир спортсменүүд гар тулалдаанай жэшээ харуулһан наадаар тус мурьсөө нээгэв.

Мурьсөөнэй ахамад судья - Эрхүү хотын залуушуулай спортивна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ, Эрхүүгэй областиин парламентын депутат Антон Романов рефериин (ринг дээрэхи арбитр) болон хажуу талын судьянарай (2 хүн) тулалдагшадта сэгнэлтэ үгэхыень яб байса хүтэлбэрилжэ байгаа. Юуб гэхэдэ, гар тулалдаан спортын ехэ орёо зүйл юм. Гараараа тулалдаһаа гадна хүлөөрөө сохилсоходо болохо юм.

Гар тулалдаанай дүрим дээрэ тогтохо дуран хүрэнэ. Рефериин "Хаданемэ" гэхэн захиралта үгэхэлөөрнь, тусхай хубсаһатай (тархиин, нуурай, хүлэй, гарай халхабшатай, кимонотой) тулалдаашад хатуухан тэмсэлээ эхилнэ. Сэбэр илалта туйлахын түлөө гурбан минутын турша соо али нэгэниинь зургаан очко абаха ёһотой. Хажуу талын судьянар тон анхаралтайгаар тэдэниие адаглажа байха юм.

Эгээл хүнгэн 60 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ Сэлэнгын Харганаа нютагта тоонтотой Жаргал Раднаев бүхы уулзалгануудтаа үнэншэмөөр илаба. һүүлшын шатын тулалдаанда Эрхүүгэй А.Протопоповые шүүгээ. Гурбадахи һуурида - Эрдэни Намсаев гараа.

65 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ Хяагтын-Адагай Россин Агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй чемпион, спортын мастер Юрий Цыпылов түрүү һуури эзэлбэ. Хоёрдохи һуурида Эрхүү хотын

О.Увенторов хүртөө. Харин Улаан-Үдын Э.Соктоев - гурбадахи һуури эзэлбэ. 70 килограммһаа доошо шэгнүүртэ "Ариг Ус" концернын аюулгүйн албанай хүдэлмэрилэгшэ В.Бальжиев илалта туйлаа. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Эрхүүгэй Харанутов (тоонтонь Ольхон олтирогто), Л.Готольский гэшшэд эзэлэв.

75 килограммһаа доошо шэгнүүртэ Эрхүүгэй каратэгий хургуулийн шаби Жаргал Батажаргалов (Агын Согто-Хангил нютагай) ба БГУ-гай оюутан Сергей Половинко хоёр бүхы 5 минутын турша соо ана-мана тулалдабад. Теэд мурьсөөнэй дүримэй ёһоор түрүүшын очко абаһан Жаргал түрүүлбэ.

Хүндэһөө доошо (полутяжёлый) шэгнүүртэ нэгэдэхи, хоёрдохи һууринуудые Эрхүүгэй Г.Зваричев, А.Николаев гэшшэд эзэлбэ. Гусиноозёрскын Баир Ринчино - гурбадахи һуурида гараа.

Эгээл хүндэ шэгнүүртэ түрүүшын һууринуудые эрхүүгэйхид - Я.Аврамчук, Е.Александров, В.Кочергин гэшшэд эзэлэв.

Буряад Республикын Залуушуулай хэрэгүүдэй, аяншалгын, физическэ культура болон спортын талаар гүрэнэй комитет (түрүүлэгшэнь С.В.Мантуров), Улаан-Үдэ хотын залуушуулай спортивна нэгэдэл (хүтэлбэрилэгшэнь В.Цыбикжапов), Октябрьска районной захиргаанай залуушуулай таһаг (даагшань В.Ажунов) энэ мурьсөө эмхидхээ. "Ариг Ус" концерн, акционернэ "Культторг", "Электро-связь" бүлгэмүүд, хотын "Волковорядок" жаса, "Гусиноозёрская" шахта болон Сэлэнгын аймагай захиргаан мүнгэ зөөрээр туһалаа.

В. БУДАЕВ.

Хайрата эхэ

БУДАЕВА

Чимит Будаевнагай

наһа бараһан ушараар баргажанаархидай нэгэдэлэй түрүүлэгшэ В.Б.Будаевта нютагайнь зон гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

**ОРДЕНООР
ШАГНАГДАБА**

Баяндайн дунда хургуулийн багша Светлана Сергеевна Аргоева, Боохоной аймагай больницын ахамад врач Матрос Бадмаевич Башлеев, Оһын аймагай Үбэсын дунда хургуулийн директор Виктор Михайлович Мантыков гэшшэд "Эсэгэ оронойгоо урда габыяатай байһанайнгаа түлөө" гэхэн 2-дохи шатын орденээр хаяхан шагнагдаба.

**ЭДИР УРАН
ЗУРААШАД
ОЛОН**

Энэ жэл Оһын аймагай уран хайханай хургуули 10 жэлэйнгээ ойн баяр тэмдэглэбэ. Тус хургуулийн багшанарай үхсэлээр аймагай түб һууринда "Наследие" гэхэн салон нээгдэһэн юм. Эндэ саг үргэлжэ үхибүүдэй хүдэлмэринүүдэй выставкэнүүд үнгэргэгдэдэг гэшшэ. Гэбэшье энэ хургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагадай олонхидын саашанхи хуби заяагаа искусстватай холбоһон

намтартай юм. Жэшээлбэл, тус хургуули дүүргэгшэ Ольга Москвитина мүнөө үедэ Эрхүүгэй уран хайханай училищиин оюутан болоно. "Сибирин ба Алас-Дурна зүгэй үхибүүд" гэхэн Москвагай выставкэдэ Ольгын хүдэлмэринүүд табигданан юм. Гадна Анна Халматова, Юлия Хахураева, Надежда Тарова, Ксения Марактаева гэшшэд мүнөө үедэ хуралсалаа дээдэ хургуулида үргэлжэлүүлнэ.

**АЯЛГА ХҮГЖЭМ
ЗЭДЭЛҺЭЭР**

Округой түб һууриной хүгжэмэй хургуулийн дэргэдэ хүгжэмэй теорёор округой олимпиадада Хүтэлигэй, Баяндайн, Усть-Ордын үхибүүдэй хүгжэмэй хургуулинуудай шабинар эдэбхитэй хабаадаа.

Усть-Ордын хургуулийн эдир хүгжэмшэ Надя Лазарева, Ира Журавлева, Баяндайһаа Валя Ободоева гэшшэд үгтэһэн даабаринуудые эрхим хайнаар дүүргээ. Саша Миронова, Вика Шопконкова, Лена Андриянова, Катя Манжеева, Наталья

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А.А. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Г. Х. ДАШЕЕВА (редакторай орлогшо), Б.М.Ж. БАЛДАНОВ (харюусалгата секретарь), Р.Б. ГАРМАЕВ, Д.Д. СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагшад: Ц. Ц. ДОНДОГОЙ, С. Д. ОЧИРОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, В.И.ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилиин үйлэс, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 1 хууданан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 2424. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн "АО-до газетэ хэблэгдэ. Директорийн телефон: 21-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абганхай. Заказ № 7850.

Редакциин телефонууд: редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54, редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретариин - 21-50-52, секретариин - 21-62-62, таһагууд: үндэлэгшэ болон политическэ асуудалнуудад - 21-55-97 (даагшань), 21-61-35, 21-34-05, экономикын - 21-63-86, 21-61-35, соёлой болон түүхын - 21-60-21 (даагшань), 21-57-63, залуушуулай, оюугатай ажабайдалай болон олонинтын хүдэлмэрини - 21-54-93 (даагшань), 21-69-58, мэдээлэй болон соноохолой - 21-67-81, корректорнүүдэй - 21-33-61, компьютерна түбэй - 21-66-76.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 21-49-94, бухгалтери - 21-23-67, вахта - 21-35-95.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэнүүдэй бэшэлгые хазагайруулһан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа, авторайхитай адли бэшэ байжа магад.